

Anna Gańko

Instytut Kultury Polskiej UW

Miejsca minione. Praktyki obecności w wybranych przestrzeniach miejskich

Streszczenie

Teren badań, na których opiera się prezentowana praca, stanowią przede wszystkim przestrzenie wokół dwóch nie działających obecnie dworców: wrocławskiego Dworca Świebodzkiego i warszawskiego Dworca Głównego. Same dworce i tereny wokół nich jako wyłączone z działania zgodnego ze swoim pierwotnym przeznaczeniem zostały częściowo zagospodarowane na nowo, a częściowo zaliczone do tzw. „nieużytków miejskich” podlegających procesom ruinizacji i zarastania.

Prezentowana praca jest refleksją na temat sposobów praktykowania określonego typu przestrzeni miejskich nakierowaną przede wszystkim na dwa aspekty: potraktowanie badanych obszarów jako wzierników w procesy związane z funkcjonowaniem miasta jako systemu oraz pokazanie różnorodności sposobów wytwarzania przestrzeni w procesie jej praktykowania zgodnie z ideą współczynnika humanistycznego.

Oba powyższe składają się na główny cel, którym jest pokazanie, w jaki sposób badane miejsca są kształtowane poprzez obecne w nich praktyki oraz w jaki sposób opisywane praktyki warunkowane są przez charakter samych miejsc. Ta dwukierunkowa relacja – splot miejsca i jego praktykowania stanowi naczelny wątek w całej pracy.

Praca rozpoczyna się wprowadzeniem, w którym zdaję sprawę ze swojego stanowiska teoretycznego i nakierowania badawczego. Ważną rolę w obu przypadkach odgrywają metoda radaru zaproponowana przez Grzegorza Godlewskiego oraz fenomenologia krajobrazu w ujęciu antropologicznym.

Tekst składa się z dwóch głównych części: I. TEREN-KONTEKST i II. PRAKTYKI-PERSPEKTYWY.

Pierwsza część pracy poświęcona jest zarysowaniu niezbędnego kontekstu funkcjonowania opisywanych terenów i składa się z trzech rozdziałów poświęconych kolejno: krótkiej historii powstania i użytkowania badanych miejsc, uwarunkowaniom związanych z właścicielem,

jakim są PKP, oraz scharakteryzowaniu badanych miejsc w kontekście miejskim. Ta część służy do zarysowania ramy, w której osadzona jest druga część pracy, wprost związana z wybranymi sposobami praktykowania tych miejsc.

Druga część tekstu opiera się przede wszystkim na wiedzy terenowej, wywodzę ją z badania opartego na obserwacji i interakcji z różnymi użytkownikami badanych miejsc. Ta część pracy ma nielinearną konstrukcję: każdy rozdział dotyczy innego zespołu praktyk, które osadzone są w badanych przestrzeniach i będąc ich częścią, jednocześnie je kształtują.

Cztery rozdziały z części drugiej można potraktować jako cztery szkice terenowe, które odpowiadają wyróżnionym przeze mnie sposobom praktykowania wybranych terenów. Są one związane z różnymi sposobami obecności w nich: badawczą eksploracją, handlem, wynajmem oraz kryzysem bezdomności. Każdy z nich jest sposobem osvajania miejsca oraz tym samym wytwarzania go: w materialnym i symbolicznym sensie. Każda z praktyk przedstawionych w pracy stanowi swego rodzaju perspektywę w rozumieniu całości opisywanego terenu.

Cztery rozdziały z tej części podejmują kolejno tematy związane z: badawczą eksploracją, która pozwala nie tylko na odkrywanie śladów przeszłości, ale również na śledzenie współczesnych zależności w funkcjonowaniu miasta jako złożonego organizmu; efemeryczną przestrzenią, która pasożytując na istniejącej miejskiej infrastrukturze nadaje jej nowe użycia i nowe znaczenia; władzą, kontrolą i swobodą, które wyznaczają ramy do interakcji ludzi z ich materialnym otoczeniem; alternatywnymi topografiami miasta wyznaczanymi przez alternatywne praktyki korzystania z zasobów, jakie oferuje środowisko miejskie.

Tekst pracy uzupełniony jest serią fotografii terenowych. Prezentowane w pracy zdjęcia mają uwidocznić terenowy kontekst zwracając uwagę na poszczególne aspekty opisywanych miejsc wskazane w tekstowym wywodzie. W ten sposób materiał tekstowy i materiał wizualny mają stanowić do pewnego stopnia dwie uzupełniające się wzajemnie narracje składające się na rozprawę.

